

Մ Ե Ն Տ Ո Ր

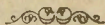
ՄԷՃՄՈՒԱՅԸ ՄԷՊԱՀԻՍԻ ՄԻՒՖԻՏԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՄԷՆԷ.

1886 ՄԱՅԻՍ 1

ՆՕՄԲԵՐ 9

Ֆ Ա Մ Ի Լ Ե Ա

Թ Է Զ Է Վ Վ Ի Ի Ճ

Բ.

Հէր ճիհէթլէ միւնասիպ պիր հալտէ պուլունտուղու թագ-տիրտէ, թէգէվվիւճ էտէճէք կէնճ իչիւն, պիրինճի տէրէճէտէ էհէմմիյէթի հայիզ օլան մէսէլէ՝ Գըզ ինթիխապը օլուպ, պու պապտէ տախի իֆատաթըմըզը պէրվէճհի աթի թագսիմ էտէլիմ:

1. Նագըն ազրապատան գըզ ալմագլըզ հիչ պիր ճիհէթլէ ճայիզ տէյիլ տիր: Պու խուսուստա իլմի թըպպ, զաթէն թալիմաթը լազըմէյի վէրմիչ վէ պու գայիտէյէ ըրայէթսիզլիքտէն հասըլ օլան մազարրաթը պէեան էթմիչ օլուպ, Գիլիսամըզ տախի էվամիրի չէտիտէ իլէ, 7 տէրէճէտէն տահա եագըն ազրապալար իլէ միւնահէրէթի (խնամիլիք) նէհի էյլէմիչ տիր:

Ինկիլթէրրատա, մէգըիւր գաիտէյէ մուղայիր ագտ օլունան իպտիվաճլար դէյրի մէչրու՝ սայըլմըչլար վէ պուլնուն թէէեիտի զըմնընտա 1533, 1583, 1603 վէ 1833 թարիխլերինտէ էմրնամէլէր սատըր օլմուչլար:

Գաթօլիք քիլիսասը տախի, պալատէ մէչրուհ 7 տէրէճէյի՝ հուտուտ տէեու վազ՝ էյլէմիչ տիր, վէ հէր նէ գատար տա իքինճի լաթիան մէճլիսինտէ Փափա հազրէթլէրինէ պիր վէրկի

վերմէք շարթը իւրէ՜ և է թէնգիւ օլմուշ իսէ տէ , պիղ զաթ Գա-
թօլիքլէր պիւի պէօյլէ պիր միւսաստէյէ գարշը բրօթէսթօ էտէ-
եօրլար :

Շու հալտէ , միլէթ իմիդտէն պաազը էֆրատըն , արա սըրա
պու գաիտէյէ բաղպէթ կէօսթէրմէյիպ տէ , փէք եազըն ագ-
րապատան գըզ ալմալարը վէ Գիլիսա թարաֆընտան ըէտտ օ-
լունտուղու իչիւն ըէհապիյնի էճնէպիյէյէ միւրաճաաթ էթմէյէ-
րի իքի գաթ թէէսսիւֆէ շահան տըր :

2. Ինթիխապ էտիլէճէք գըզ , նամուսու Փամիլեատան վէ
ախլազը համիտէ ասհապընտան օլմալը , վէ մութլազ սուրէթտէ
մէքթէպ թէրպիյէսի (1) կէօրմիւշ , իլմին էսասլարընա վէ վազա-
յիֆի բուհանիյէյէ վազըֆ օլմուշ , լիսանը մատէրզատընը էօյ-
րէնմիւշ , էլ հիւնէրլէրի թահսիւ էթմիւշ վէ իտարէի պէյթիյէճէ
լազըմօ օլան խըզմէթիւրէ ալըշմըշ օլմալը տըր :

Պիր գըզտա հիւսնի ճէմալ արամազ թապիի տիր , Փազաթ
լիեազաթը մաթլուպէ գուսուրլարընը պու փէրտէնին թահթըն-
տա սիթր էթմէք համագաթ տըր :

3. Պիր զէվճէ ինթիխասընտա փարա արզուսու վէ սայիր
պիր մէնֆաաթ իւմիտի իլէ գարար վէրմէք՝ փէք թէհիլքէլի տիր :

Էվրօփալըլարտան սիրայէթ էտիպ՝ քրախումա եախօտ տօքքօ
թա՛պիր օլունան վէ էսքի զէմանտէն գալըպ գալըն տէնիլէն ա-
տէթլէրտէն հէ՛ր նէ գատար թէնէֆֆիւր էթսէք ճայիզ տիր :

Գալըն տէտիքլէրի՝ գըզա մուգապիւ փէտէրինէ վէրիլէն ագ-
չէ տիր քի , պու եիւզտէն նի՛չէ կէնճլէր ե՛ա թէգէվվիւն էտէ-
մէզլէր , վէ եախօտ պօրճ ալթընա կիրիպ զարուրէթէ տիւշար
օլուրլար : Տահա ֆէնասը չուտուր քի , պու սուրէթլէ վալիտէյն՝
ըէնտի գըզլարընը ինսանտան տուն պիր մախլուգ միսիլու փա-
զարլուգ իլէ սաթմըշ օլուրլար . նասըլ քի , պու ատէթիւն իպթի-
տայը զուհուրուտա եանի պուլնտան 3200 սէնէ էվվէլ , Պապի-
լոն գըզլարը սէնէտէ պիր մուսայէէն միւտտէթտէ , բանայիր կի-

(1) Էլպէթտէ , սեօղիւմիւղ մէքթէպտէ թէրպիյէ ալըպտա սիւս վէ
նիւմայիշ արգասընա տիւշէն վէ լազըմընտան ղիեատէ սէրպէսթ պուլու-
նուպ , մէքթէպիւն վէ թէրպիյէնին իսմին լէքէտար էտէն խաֆիֆ գըզլար
իլիւն տէյիլ տիր :

պի թէճէմմիւ էտէրլէր , վէ միւղայէտէտէ է'ն չօգ փարա վէ-
րէն քիմսէյէ կիտէրլէր իմիշ :

Տօրթօ իսէ՝ գըզ թարաֆընտան ճիհազ հալինտէ էշեա եա-
խօտ նադաօ լաւրադ՝ գէվճ օլաճադ քիմսէյէ վէրիլէն մէպլաղ տըր ,
քի պու երւզտէն տախի նիշէ՝ կէնճլէր , սէրվէթ խաթրը իշիւն
քէնտի պաշլարընա պէլա կէթիրիլէր :

Քեամիլէն իգնա օլմալը տըր քի պիր գըզըն ասըլ ճիհազը ա-
նըն ազլ ու ախլադընն թէրպիյէսի տիր վէ է'ն գըլմէթլի տօթ-
թօսու գալպինտէ մէրքիւզ խալիս մուհապպէթի տիր , գիրա
պէշէրիյէթէ եազըլըր պիր թէգէվիւճտէ , գարընըն , տէյիլ քի
սալթ վիճուտ իլէ , իլլա ա'գլ իլէ , գա'լլ իլէ , բո'ւհ իլէ վէ հէ'ր
շէյ իլէ տախի արգատաշ օլմասը Փարզ տըր :

Պինսէն ալէյն , պիր կէնճ , սանտուղունտա քիւլիյէթլի ճի-
հազը , վէ կէօքսիւնտէ միւճէվէյերաթը պուլունան գըզլարը ա-
րամա'սըն , քէնտի ազլընա , գալպինէ վէ բուհուհա միւթապըզ
կէլէն պիր բէֆիգէյէ պագսըն :

4. Չէվճ իլէ գէվճէնին սիննի տախի եէքտիկէրինէ մուվաֆըզ
օլմալը տըր : Ֆիւլագի , գըզըն էրքէքտէն քիւշիւք օլմասը լազըմ ,
Փագաթ պու Փարզ 5 սէնէ օլսա քեաֆի տիր :

Նէ՞ տէյէլիմ էօյլէ վալիտէյնէ քի , գըզլարընը պիր սա'աթ
էվճլ կէլին էթմէք արզուսու , եախօտ գէնկինճէ պիր մահալէ
վէրմիշ օլմագ թամա'ը իլէ չօգ քէրրէ , անլէրին թալիպլէրինին
սիննինէ տիգգաթ էթմէզլէր :

Նէ՞ սէօյլէյէլիմ էօյլէ քիմսէլէրէ քի , քէնտիլէրտէն օն պէշ
եաշ քիւշիւք օլան գըզլարը գէվճէլիկէ ինթիսապ էթմէյէ ինսա'ֆ
էտէրլէր :

Պու շէյ՝ թապիաթա մուղայիր , վիճտանա մուղայիր , ազլա
մուղայիր վէ պու քեաֆիքսի իլէ տէ ալէլ էքսէր միւհլիք վէ
միւզիւրը տիր :

Թէգէվիւճտէն պիր սաատէթ հիսս էթմէք իշիւն թարա-
ֆէյնին գալպինտէ մուհապպէթ , էֆքեարընտա միւթապագաթ
վէ տույղուսունտա միւնասիպէթ օլմալը տըր , հալ պու քի ,
սիննլէրի արասընտա պիր էօմը միւտտէթի գատար Փարզ պու-
լունան գէվճէյնտէ նէ՝ մուհապպէթ օլուր , նէ՝ էֆքեար պիր
պիրինի թութար , նէ տէ տույղուլար եէքտիկէրինէ պէնգէր , վէ-
պէր տէվամ իմթիզաճալըզ հասըլ օլուր :

Գարը՝ գօծասրնա հէմ տէրտ օլմալը տըր , գօծա՝ գարընըն մէրագընը պիլմէլի տիր , — Փագաթ 20 եաշընտաքի պիր գըզըն տախիլի հալընը 30-35 եաշընտա պիրի հի՛չ կէօրէմէզ վէ յսլա պիլէմէզ :

Հա՛յըֆ , հէզա՛ր հայըֆ քի , գըսմէն զարուրէթտէն , ամմա էքսէրիեա ճիհալէթտէն նաշի չօգ պապալար , ալէլ խուսուս օլ սապը՛րսըզ անալար , գըզլարընըն սիննի 15 է վարըր վարմազ , կիւեա արթըզ չօգ պիւլիւմիւշ տիր կիպի , հէր քէստէն ութա- նըրլար վէ պիր թալիպի զուհուրինտէ սիննինէ վէ սիյրէթինէ պագմայըզ ալէլ աճէլէ գարէր վէրիւլէր , վէ գըզլարընը , հէմ վիճուտ խասթալըզընա , հէմ եիւրէք իղթիրապընա տիւշար է- տէրլէր :

Ա՛հ , պիր գըզ նէ՛տիր : Քեա՛շքի անըն նէ՛ նազիք տույ- զուլարը վէ նէ՛ ալի խըզմէթլէրի պուլունտուղու հէ՛ր վագըթ պիլինտէ իտի : Պիր գըզ պահար մէվսիմինտէ աշըմըշ կիւլ կիպի տիր , վէտէր վէ վալիտէլէր անըն գըմէթինի պիլսինլէր վէ պա- հար էյեամընըն լէթաֆէթինի գըշ մէվսիմիննի պիրուտէթինտէ սօլտուրմասընլար :

5. Երքէյին վէ գըզըն կվվէճէ եէքտիկէրինի թանըմասը վէ պէյէնմէսի լազըմ տըր , վէ հիչ պիր գըզը պիլմէտիյի քիմսէյէ վէրմէմէլի տիր : Գըզ՝ գէվճի օլաճագ կէնճին սիմասընը էյիճէ կէօրմէլի , ագլ ու ախլագ տէրէճէսինի միւմքինի մէրթէպէ թա- նըմալը , վէ սէնա՛աթը , սէրվէթի , Փամիլեասը վէ բաղպէթի հագգընտա տօղրու մալիւմաթ ալմալը տըր : Քէզալիք էրքէք ի- չիւն տախի պու խսուսուսլարա պաքմաք լազըմ տըր : Փագաթ աչգ տէնիլէն շէյ էօյլէ պիր կէօզլիւք տիւր քի գուսուրլարը կէօսթէր- մէզ , գապահաթլարը սիթր էյլէր , վէ հէր շէյէ պիր ըէմնագ վէրիպ , չօգ տէֆա խէթաեա տէլալէթ էտէր , պու սէպէպտէն հիչ պիր կէնճ , պիր քէրրէ կէօրիւպ եիւրէք կէօզլւ վէ աչգ կէօզլիւլի իլէ թահսին էթտիյի գըզ իչիւն , գարէր վէրմէսին , չօգ տիւշիւնսիւն , ագլ իլէ կէօրսիւն վէ սօվուգ գան իլէ պագսըն : Փէտէր վէ վալիտէլէրէ կէլինտիքտէ , անլէրին՝ պու պապտէ նասիհաթ վէ թալիմաթ վէրմէյէ , պէեանը էֆքեար էթմէյէ վէ իթիրազ կէօսթէրմէյէ հագգ ու սէլահիլէթլէրի վա՛ր տըր , էվ- լատ տախի վալիտէյնինէ իթաաթլա անլէրին ոճօզիւնէ էհէմմի- յէթ վէրմէյէ վէ ըիայէթ կէօսթէրմէյէ մէճպուր տըր , պուլուն-

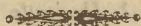
լա պէրապէր , խոստովի պիր մէնֆաաթտան , վէ եա թէան-
նիւտ վէ թէասսիւպ կիպի պիր ճիհէթտէն տօլայը գըզ եախօտ
էրքէք էվլատ իւզէրինէ թէէսսիր իշէթմէք ա'պէս չէյ տիր վէ
պիլխասսա գըզըն աղզընը աչտըրմամադ , սէօզ սէօյլէթմէմէք վէ
անը ալէլ ա'միէն թալիինէ աթմադ կիւնա'հ յորը :

Յ. Թէզէվիլիւնտէն էվլէլ , էօթէտէն պէրրու գաիտէ օլմուշ
նիշան րէսմի , կէնճ իլէ գըզըն եէքտիկէրինի տահա էյի թանը-
մասընա պիր ֆուրսաթ տըր :

Շու սըրատա , իքի նամզէտլէրին եէքտիկէրլէրլլէ , միւվա-
ճէհէ վէ միւքեալէմէսինի մէն էթմէք՝ միւնասիպէթսիզ , ֆայի-
տէսիզ վէ հաթթա գարարլը օլտուգտան մատէ , էօմրիւ ինսա-
նիինէն է'ն խօշ կիւնլէրինի վէ էն մէս'ուտ տագիգէլէրինի էվ-
լատլարընտան տիրիլ էթմէմէք փէտէր վէ վալիտէլէր իշիւն տէ
պիր վազիֆէ տիր :

Վէ լաքին , հէր շէյտէ օլտուղու կիպի , պունտա տալսի ,
տէրէճէի իթիտալը թէճավուղ վէ հիճապ փէրտէսինի պէր թա-
րաֆ էտիպ ալաֆրանկալըզ սաթմադ քեամիլ ատէմ իշի տէյիլ
տիր :

Շունու պիլմէլի տիր քի , հատտը լիւզումունտան զիեաւտէ
իսթիֆատէ էտիլէն սէֆատա թէլէզզիւզ գալմազ վէ իֆրաթընա
վարմըլ մուհապպէթտէ տէվամէթ օլմազ :

Ս Ը Դ Դ Է Թ

—

Թ Է Հ Ա Ր Է Թ Ե Ա Ն Ի Թ Է Մ Ի Զ Լ Ի Ք

Ինսանըն աֆիյէթի պէտէնիյէսինի մուճիպ օլան էսպապտան
պիրի տալսի թէհարէթ եա'նի թէմիզլիք տիր , վէ պիր քիմսէ
թուլը էյեամ սըհէթ իւզրէ իմրար էթմէք իսթէրսէ՝ ճէմի՝ գա-
վա'իտի հըֆզը սըհէթէ րայէթ իթտիյի կիպի՝ թէմիզլիկէ տա-
լսի տիգգաթ էթմէլի տիր :

Մա'լիւմ օլտուղու վէճհ իւզրէ եազ գըշ ինսանըն տէրիսին-
տէն եաղլը պիր մատտէ հուսուլա կէլիպ թէր իլէ իսթիլաթ վէ

ինսան վիճուտինտէ քիր հասըլ իտէր : Պու քիրին տէֆ'ի իչին պա'ազէն եայգանմազ լազըմ օլուր , պու սէպէպտէն եազ օլսուն գըշ օլսուն հէր կիւն վէ ագալլի իւշ կիւնտէ պիր քէրրէ սօղուգ եախօտ ըլըգ սու իլէ եայգանմազ վէ պիր գաշ հաֆթատա պիր քէրրէ տէ համամա կիտիւլ թէմիզլէնմէք վէ եազըն սըճազտա տէնիզէ եախօտ ըրմաղա կիրմէք փէք Փայիտէլի տիր :

Կէրէք սօղուգ վէ կէրէք սըճազ սուլա կիրիտիքտէ զիեատէ տօգ եախօտ չօգ աճ օլմամալը , վէ էհալիմիզ գատընլարընըն ատէթի կիպի համամտա թէքմիլ թա'ամ էթմէմէլի :

Համամտա գալաճազ միւտտէթէ կէլինճէ , սօղուգ սու իչին՝ րուպ սա'աթ վէ սըճազ սու իչին՝ պիր սա'աթ քեաֆի տիր , վէ համամտան չըգմազտան էվվէլ վիճուտուն հէր թարաֆընը գուրուլթմազ վէ օլ կիւն չօգ չալըճմազտան վէ սօղուգ հալատան սագընմազ լազըմ տըր :

Պունտան մա'տէ , եիւզ , կէօզ , գուլազ , աղըզ , պաշ , էլ , այազ վէ վիճուտուն քիրլէնմէյէ միւպթէլա օլան տիկէր պա'ազը գըսըմլարը մութլազա կիւնտէ պիր քէրրէ եայգանմալը տըրլար վէ տիչլէր ճիւղէսինտէն զիեատէ թէմիզ թուլթուլուպ , հէր կիւն սօղուգ սու իլէ պիր գաշ քէրրէ վէ միւքին իսէ հէր թա'ամտան սօնրա չալգանմալը տըրլար քի թա'ամ փարջալարը տիչլէրին արասընտա գալըպ անկէրին չիւրիւմէսինէ սէպէպիյէթ վէրմէսինէր :

Թէնին պէսլէնմէսի իչին թա'ամըն հազմ օլունմասը լազըմ վէ պու իսէ տիշ իլէ կիւզէլճէ չէյնէնմէյէ միւհթաճ օլտուղունտան՝ տիչլէրին թէմիզ թուլթուլուպ սաղլամ գալմասը իզթիզա էտէր :

Վիճուտտէն սօնրա էլպիսէնին թէմիզլիկի փէք էլզէմ տիր :

Թէրպիյէ վէ նէգաքէթ ճիհէթիլէ էլպիսէ թէմիզլիյի էհէմմիյէթլի պիր շէյ օլտուգտան մա'տէ , աֆիյէթէ տախի թէէսսիր էտէր , չիւնքի քիրլի էսվապ՝ վիճուտուն տէլլքլէրինին հալա իլէ ալաքասընը մէն՝ էտէր , պու սէպէպտէն չամաշուլարըն թէզ թէզ թէպտիլ օլմասը , եազըն իսէ՝ կիճէ իչին այրը վէ կիւնտիւզ իչին այրը չամաշուլ իսթիմալը փէք Փայիտէլի տիր :

Կէսքէնլէրին թէմիզլիյինէ կէլինտիքտէ պու պապտէ վէրիլէճէք տիզգաթ չօգ քէրրէ ունուտուլմազտա տըր :

Իպքեան էյլէտիլիմիզ խանէլէր փէք թէմիզ օլմալը տըրլար ,

խանէմիզի մէջարուլա , պաթագլըղա վէ պէօյլէ մահալլէրէ ետ-
գըն ինչա էթմէքտէն սագընմալը տըրր , շիւնքի պուռնարտան
սըթմա վէ իլէլի սայիրէ զուհուր էտէպիլիր : Խանէլէրի տա'իմա
թէմիզ հաժալը մահալլէրտէ վէ ըրմագ վէ սայ'իր սու սէվահի-
լինտէ ինչա էթմէլի տիր :

Գէզալիք մէմշալարըն՝ եաթտըղըմըզ օտատան եըրագ պիր
մահալտէ եափըլմասը վէ չօգ թէմիզ թուլումասը լաղըմ տըրր :

Պիր շէհրին հաժասընըն թէհարէթի վէ էհալիսինին խալլիճէ
իլլէթիէրտէն ազատ գալմասը իշիւն սօգագլարըն վէ չարուլա-
րըն թէմիզ օլմասը , սըրգլարտա չիրքեապ վէ չամուր վէ շէհր
իշինտէ հայվան լաշէլէրի պուլունտուրումամասը , մէյխանէ ,
սալխանէ վէ տապաղխանէ կիպի մահէլլէրին շէհրտէն եըրագ
օլմասը , վէ պու կիպի ախէր չարթլար տախի միւճէրրէտ սու-
րէթտէ լաղըմ կէլիր , Ֆագաթ օնլարըն մուֆասսալ գիքրինտէն
սարֆը նազար օլունուր :

ԿԱՐԱՊԵՏ Մ. ՀԱՏԻՏԵԱՆ

Վ. Կ.

Թ Ա Ր Ի Խ

ՄԵՏՆ ՆԵՐՍԷՍ ՊԱՐԹԵՒ

Մեծն Ներսէս Պարթեւ՝ Յուսիկ կաթուղիկոսուն թէ-
ալլիւգաթընտան օլան Աթանագինէ իլէ Տիրան փատի-
շահըն հէմշիրէսի Բամբիշին էվլատը վէ ագլ ու ֆէրա-
սէթլէ միւթթասըֆ պիր զաթը մէօհթէրէմ սիմաթ խտի ,
էվվէլ էմրտէ սիւքի ասքէրիյէյէ տախիլ վէ խըզմէթինտէ
էհլիյէթի քեամիլէ իլէ մէշհուր օլմուշ տուր :

Սօնրատան ա'գլի վէ ախլագի խասայիսի մէմտուհէսի ,
վէ հիւսնի թէնասիւպիւ պէտէնիյէսի սայէսինտէ չօգ
րաղպէթ պուլմուշ վէ պիւթիւն ասըլգատէկեանըն վէ ա'-
վամը նաորըն րէճալարընա թէվֆիգէն միլլէթին ըրեասէթէ
րուհանիյէսի քիւրսիւսիւնէ ճալիս օլմուշ :

Ջաթը միւշարիլէյհ , խարիճէն՝ Բուժ վէ Աճէմ թէատ-
տիեաթընտան վէ տախիլէն պա՛աղը հարիսի շէօհրէթ վէ
միւֆսիտ էրմէնիլէր եիւզիւնտէն իսթիլալա վարմըշ օլան
էհալինին հալընը քեամիլէն ֆէհմէ խըզմէթինին իգթի-
զասընճա իսլահաթը լաղըմէնին իճրասընա սա՛յ ու զայ-
րէթ վէ էճնէպիլէր հուզուրունտա միլլէթին հուզուզու-
նու վիգայէ վէ շէրէֆինի թէրֆի՝ էթմիշ վէ միլլէթտէ
իսէ իսթիգամէթի աթվարը , զայրէթի ֆէվգէլա՛տէսի ,
մուհապպէթի թամմսէսի վէ գուտսիյէթի ախլաղը իլէ
վէ վազիֆէսինի քէմաքէն իճրա էթմէսիլէ էհալիյէ վէ
սընֆը բուհանիյէ նիւմունէ օլմուշ տուր :

Մեծն Ներսէս թէշքիլ էյլէտիյի բուհանի վէ ճիսմանի
մէճլիսլէր մա՛րիֆէթիլէ հէր թարաֆտա ֆագիրխանէլէր,
էօքսիւզխանէլէր , խասթէխանէլէր , մի՛սաֆիրխանէլէր վէ
մանասթըրլար թէէսիս էթմիշ , թալիմ ու թէրպիյէնին
ինթիշարը իչիւն մէքթէպլէր քիւշատ վէ իլմ ու քիթա-
պէթ ուղրունա չալըշան քիմսէլէրի թէշվիդ էյլէմիշ , վէ
պու սուրէթլէ թէէսիս էթմիշ օլտուղու պինալարըն ա-
տէտի 2040 ա պալիշ օլմուշ տուր :

Մեծն Ներսէսին էն մուհիմմ իլլէրինտէն պիրիտէ պիր
թագըմ մուզիրը ատէթլէրին տէֆ՝ ու իզալէսի իչիւն էյլէ-
տիյի խըզմէթ աիր : Եագըն ագրապալարըն եէքտիկէրիյ-
լէ թէզէվվիւճ ալագալարընը , ճէնազէ ալայլարընտա շէ-
տիտ ահ ու անինլէրի վէ սիեահլար կիյինմէյի վէ տահա
պաշգա միւթէնէվվի ատաթը պաթըլլէյի շէտիտէն մէն՝
էյլէտի :

Պու զաթը մէօհթէրէմսիմաթ պիւթիւն միւտտէթի
էօմրիւնտէ քէօյտէն քէօյէ վէ շէհրտէն շէհրէ տօլաշըպ
գուլիպէլէրտէ վէ սարայլարտա միւսավաթ իւզրէ համի-
յէթ վէ շէֆգաթընը իպրազ վէ նասիհաթլարընը վա՛ղ
էտէր իտի , սօֆրասընտա բիճալ վէ քիսլար թագըմընտան

զիեատէ ֆագիր, ա'լիլ վէ մէճրուր պուլունտուրուր, ան-
լէրին թէսէլլի վէ թէտավիսինէ պիղզաթ քէնտիսի պա-
գար իտի :

Ֆագաթ պու էմնալսըղ զաթըն խըզմէթի պու գատար
տա տէյիլ տիր : Միլլէթին համիսի մագամընտա կէլէ-
ճէք մուսիպէթլէրին տէֆի'նէ փէշինէն ճէհտ էտէր . վէ
Արշակ կիպի խույսուզ պիր փատիշահըն երզնիւնտէն մէյ-
տանա կէլէն պէլալարա թէհամմիւլ իլէ հէր վագըթ միլ-
լէթին տէրտլէրինէ տէրման պուլուր իտի :

Արշակ՝ Արշակաւան իսմինտէ պիր շէհր թէէսիս վէ
ճիւնհա վէ ճինայէթլէ միւթթէհիմ քիմնէլէրին օրայա
գաչըպ գուրթուլմալարընը ֆէրման էթմիշ իտի :

Պիր քէրրէ պէյլէր թարաֆընտան պու շէհրին էհա-
լիսինին գըլըճտէն կէշիրիլմէսինէ գարար վէրիլմիշ իքէն՝
պիսուշ սապիլէրինէ աճընարագ անլէրի խէլաս էթտի վէ
քեաֆֆէսինի պիր եէթիմիսանէտէ թա'լիմ էյլէտի :

Ֆագաթ պիր քէրրէ Արշակ իչիւն իքինճի տէֆա օլա-
րագ վաղէս իմիէրաթօրա ըէճա էթմէյէ կիթտիյինտէ
իմիէրաթօրը միւշարիլէյհին էմրի իլէ շիմտիքի իսլանտա
զանն օլունան թուլիս ճէզիրէսինէ նէֆի օլունտու վէ իքի
սէնէ սօնրա ալտէթ էտիպ՝ 381 թարիխինտէ իսթանպօլ-
տա 130 հայրապետլէրտէն միւրէքքէպ մէճլիստէ հաղըր
պուլունտու :

Վաթանընա ա'վտէթինտէ ըուլմարըն զուլմունտան հէ-
նուզ գուրթուլմուշ իքէն՝ Աճէմլէրին զազապընա ուղրա-
տը վէ Արշակը չօգ ֆէլաքէթլէրէ գարչը մուհաֆազա
էյլէտի :

Սօնրա իչիւնճիւ տէֆա օլարագ իսթանպօլա կիտիպ՝
Արշակըն օղլու Պապը էրմէնիլէրէ հիւքմտար թա'յին էթ-
տիրտի, վէ Աճէմլէրին օրտուլարընը մէմլէքէթտէն տէֆ
էթմէք իչիւն պիղզաթ քէնտիսի տալիսի մէյտանը մուհա-

րէպէյէ գօշուպ՝ Մովսէսին ճէպէլի Սինատա էթտիյի կի-
պի նպատ տաղընտա միւպարէք պազուլարընը գալտը-
րուպ՝ իսթիրհամը միւյէսսէրիյէթ էյլէտիյինտէ էրմէնի-
լէրէ զահմէթ վէրմէքտէ օլան շէմսին փէրթէվլէրի նակէ-
հան պիր պուլուլթ իչինտէ սիթը օլունտու , վէ պիր բիւզ-
կեար չըգըպ՝ տիւշմէնլէրին օգլարընը քէնտիլէրէ տօղրու
կէրի սէվգ էթտի վէ պու վէճհ իլէ Ս. Ներսէս արզու-
սունա նայիլ օլտու :

Պու միւպարէք զաթ , վաղայիֆի բուհանիյէսինի վէ
ճիսմանիյէսինի հէր ճիհէթլէ իքմալ էթտիքտէն սօնրա
քէնտի ըէճալարը իլէ էսարէթտէն խելաս վէ միլլէթինէ
հիւքմտար օլան Պապ փատիշահտան , աթվարը նամէր-
զիյէսինէ գարչը նասիհաթ էթտիյի իչին ղէհրլէնիպ , 384
թարիխինտէ բուհու փաքընը ճէնապը Հագգա թէսլիմ
էյլէտի :

Իյթէ պիւթինն ճանընը վէ թէնինի , նուֆուզունու
վէ սէրվէթինի , ույգուսունու վէրահաթընը ճէօմա'աթը
ուղրունա ֆէտա էտէն վէ քէնտիսինին է'ն զալիմ տիւշ-
մէնլէրինէ պիլէ խայր տուա օգուտուպ՝ նասիհաթլար իլէ
գանա'աթ էյլէյէն պէօլլէ ճէլիլ զէվաթ տըր քի , Կա-
թուղիկոսլուգ նամը ա'զիզինէ վէ մէսմուրիյէթի ազիմէ-
սինէ ֆիլվազը միւսթահագգ օլապիլիլէր :

Պ. Ս. Մ.

Վ. Կ.

Ֆ Ի Ն Ո Ւ Ն

ԻԼՄԻ՝ԳՐԵԱՖԵԹԻ ՃԻԻՄՃԻԻՄԷ

(ԳԱՆԿԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ)

Պու ճայիպի տիգդաթ մատտէ հագդընտա փէ՛ք աղ տէֆա եազըլմըշ օլտուղունտան՝ ճիւղի պիր մալիւմաթ վերմէք ֆայիտէտէն խալի օլմազ զանն էտէրիզ :

Իլմի ճիւմճիւմէ եախօտ իլմի գըբաֆէթի գըհֆ , գըհֆըն եանի պաշ չանաղընըն շէքլ ու հիյեէթինի բէշֆ իլէ՛ ինսանըն խասայիսի ազլիյէսինի քէշֆ էտէպիւմէք ֆէննի տիր :

Պու իլմ եա գըբասըն միւհսսիսի Ալամանեալը Ֆրանճ Եօզէֆ Կալ նամ զաթ օլուպ 1758 տէ թէվէլլիւտ էյլէմիշ վէ էօմրիւնիւն իւք վազըթլարընտա վիէննա վէ Սթրազպուրկտա թէպապէթ իլէ իշթիզալ վէ սօնրա պու թալիմաթընը շայիրտի Սըիւրզէյմին մուալէնէթիյլէ Ֆրանսաստա վա՛ղ էյլէմիշ տիր :

Պիր գաշ քէմիք վասըթասիյլէ թա՛ թուֆանտան էվլէլ օլան հայվանաթըն ճինսլէրինի թայեին վէ թէշիսիս էթմիշ օլան մէշհուր Բիւվիէ էվլէլա պու գըբասը բէտտ էյլէտի իսէ տէ , սօնրա , պու մուխալիֆէթտէ տէվամ էթմէտի :

Իլմի Դըբաֆէթի ճիւմճիւմէյէ գարշը կէլիպ ասը եօգտուր տէեէնլէր չօգ պուլունտուղու կիպի , նիշէ քիմսէլէր տախի , մէսէլա վիմօնթ , Ֆոսաթի , Պէսիէու , Տիւմուլթիէ , Լա Բորպիէր , Բոմպ , Ֆրէտէրիք Պրիճ , Ֆովլըր վէ սայիրէ՛ Եօզէֆ Կալա հէմէֆքեսըր օլտուլար , վէ հալա շիմուիյէ գատար , պու գըբասը թէսահուպ էտէնլէր վար տըր :

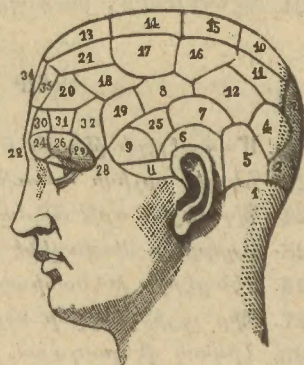
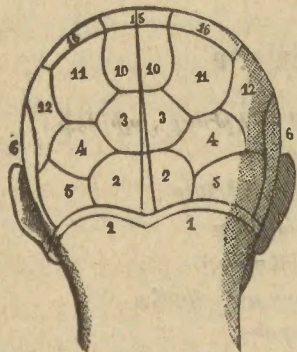
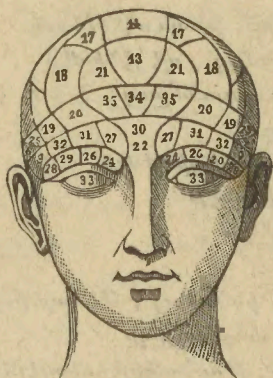
Պիր ինսանըն գափասընըն թասընը եօգլայըպ , անըն նէ՛ ագլա վէ նէ ախլագա մալիք օլտուղունու պիլմէք մա՛րիֆէթի աթի իւզ զիքը 4 խուսուսաթ իւզէրինէ միւ . էսսէս տիր :

1. ինսանըն ա՛ղլ մէնպա՛արնըն պէյն օլմասը . 2. ինսանըն խասայիսի ագլիյէօինին մուայյէն սայըլարա թագսիմ՝ օլունապիլմէսի , 3. Հէր պիր խասսիյէթէ մախսուս , պէյնտէ այըլ այըլ գըսըմլար պուլունմասը : 4. Հէր պիր խասսիյէթին՝ քէնտինէ մախսուս օլան պէյն գըսմընըն պէօյիւքիւյինէ եա քիւչիւքիւյինէ կէօրէ օլմասը :

Փագաթ մէզքիւր էսասլարտան՝ չու իլմին ոահիհ պիր շէյ օլտուղունու իսթինթաճ էտէպիլմէքտէ խայլիճէ միւշքիլաթ վար իսէ տէ , քիլիյէն ասըսըզ պիր շէյ օլմասըղը տախի գապուլ օլունտուղունտան վէ իլէրուտէ օուրէթի մունթազամատա պիր հիյէթէ քէսպ էտէճէյի իւմիւտ էտիլտիյինտէն՝ մալիւմաթ հալընտա պուրատա տէրճ էտէրիզ :

Մէզքիւր քէշֆիեաթ իչին էվրօփատա մախսուսի գափա մօտէլլէրի եափըլմըլ օլտուղու կիպի սուրէթլէրտէ տախի հէր պիր խասսիյէթէ մախսուս մահալ՝ նօմէրօ իլէ կէօսթէրիլմէքտէ օլտուղունտան հէր քէս քէնտի իւզէրինտէ քէշֆիեաթ էտէպիլիր :

Պու գըեաս մուճէպինճէ , սուրէթտէ թագսիմ՝ օլունան հէր հանկը պիր մահալ ինսանըն գափասը իւզէրինտէ հէր նէ գատար գապարմըլ վէ պէօյիւք իսէ՝ օլ քէմիկէ մախսուս խասսիյէթի եախօտ արզուսու օ՛լ նիսպէթտէ գուվվէթլի օլմսլ օլմալը տըր :

Թապիրս մէլլերի եախօտ ախլագի գուպէթեր

Ա. Շիւպօղաղը

1. Շէհլէթ արգուսու

2. Զօլուգ չօճուգ մուհապէթի

3. Մէքեան վէ մահալընը սէվմէք

4. Ահապըլըգ, սըգ տօսթըլուգ

5. Ղապղաճըլըգ, նիզաճըլըգ

6. Թէլէֆ, խարապ էթմէք

7. Սըրր սագլամագ

8. Սահիպ օլմագ, մալ արթըրմագ

9. Պինա, թէրթիպ, թանգիմ էթ .

10. Խօտփէսէնտլիք , նամուս , ճէնտայ
11. Թահսին օլունմագ , պէյէնիւմէք
12. Իհթիզար , գօրգունճլուգ
13. Խայըրխահլուգ
14. Հիւրմէթ էթ . պիւյիւթմէք
15. Սէպաթ , մէթանէթ
16. Զամիր , զիւմմէթ ,
17. Իւմիւտ
18. Աճայիպաթա ինանմագ , թէհայեիւր
19. Թասամվուր փարլագլըզը
20. Կիւլտիւրմէք , թուհաֆիյէ սէօյլէմէք :
21. Պէնզէթմէք , մուգալլիտլիք

Ազլի գուվկէրիք

22. Մատտէլէրի թային թէֆթիշ էթմէք , պիւմէք ,
23. Շէքլի պիշիմի ունութմամագ
24. Պիր չէյին գըթ'ասընը ֆարգ էթմէք ,
25. Աղըրլըզը միւվազէնէ էտէպիւմէք
26. Բէն'լլէրին թէնասիւսիվէ մէզագը
27. Պիր չէյին եէրինի նօգթասըլա պիւմէք
28. Հիսապ վէ րագգամ չըգարմագ
29. Նիզամ , թէրթիպ վէ գաիտէ սէվմէք
30. Վագաալարը խաթրտա սագլամագ
31. Վագըթ միւտտէթլէրինի սաաթսըզ պիւմէք
32. Մուզիգա վէ չալլը մէրագը
33. Լիսան էօյրէնմէք
34. Թաթպիգ մուգայէսէ էթմէք
35. Սէպէս թէֆթիշ էթմէք

ՓԱԹԻՏԷԼԻ ՏԵՐՍԼԷՐ

— . Էվինտէ Էքմէք փիշիրիլտիքտէ իլք Էքմէյի նէ սէն եէ , նէ' տէ գարընա եէտիր , Էյի տէյիլ տիր :

— . Սագըզ չիյնէմէ , քէօսէ օլուրսուն :

— . Պայգուչուն էօթմէսի վէ քէօփէյին ուլումասը քէօթիւ տիր , պիրինճիսինէ չարէ եօգ ամմա իքինճիսինին չարէսի փապուճլարը թէրս չէվիրմէք տիր :

— . Ուչուգլար իսէն զըրզա տէլիյինտէն պիրազ թօփրազ ալըպ մէհլէմ եափ , իյի օլուր :

— . Կիւզէլ պիր էվ եափտըրըր իսէն՝ տիվարա պիր տէվէ գաֆասը վէ կիւզէլ պիր աթա մալիք օլուր իսէն՝ պօյնունա տօնուզ տիչի ա'ս քի նազար տէյմէսին :

— . Քէտի էօլտիւրմէտէն սա'գըն , պիր քէտի էօլտիւրիւր իսէն՝ եէտի քիլիսա եափտըրմալըսըն քի կիւնազընտան խէլաս օլասըն :

— . Տապանըյըն ալթը կիճիչիր իսէ քէօթէք եէյէճէյինէ թէ'էմին օլ :

— . Պիր էվէ կիրտիյինտէ օրատա թա'ամ էթտիքլէրինի կէօրիւր իսէն , պիլմիշ օլ քի գայնանան սէնի սէվէր իմիշ :

— . Սըթմատան գուրթուլմանըն պիրինճի չարէսի՝ Կարգացողուն պիրինէ օն փարա վէրիպ՝ սէնին պիլէկինէ պիր իփ պաղլաթմազ տըր :

— . Պաշընը թարատըգտան սօնրա թէլէֆ օլան սաչը տիվար տէլիյինէ սագլա , եէրէ աթար իսէն պաշըն աղըրըր :

— . Թըրնաղընը քէսիպ՝ աթմա , Էյի տէյիլ :

— . Էվիյին տէօշէյի տիւշէր իսէ , չօճուղուն էվ սիւ-

փիւրիւր իսէ , քէտի այաղը իլէ եիւզիւնիւ եայգար իսէ ,
էվինէ միւսաֆիր կէլէճէք տիր :

— . Տիգգաթ էթ քի չոճուղուն՝ փարմաղը իլէ եբլ-
տըզը եախօտ մահիթապը կէօսթէրմէսին , պէօյիւք կիւ-
նահ տըր :

— . Երուսաղէմտէն կէլէն պէրէքէթ թաշընը զախի-
րէյին իշինէ գօրսան խըպըլիք տիւշէր :

— . Համիլէ գատընա պալ եէտիր քի տօղան չօճուգ
քէքէճ օլմասըն :

— . Կէզմէյէ չըգտըղընտա չօճուղունու գուրպաղըլը
սուտա օյնաթմա , չիւնքի գուրպաղը էլինէ սինիր աթար :

— . Կիւնէշ պաթտըգտան սօնրա գօմշուլարընտան
պիրի տուգ իսթէր իսէ վէրմէ , էվիյին լէզէթի գաշար :

— . Չօճուղույուն իւզէրինտէն պիրինի կէշմէյէ պը-
րագմա վէ պօշ պէշիկի սալլաթմա , չօճուգ էօլիւր :

— . Չօճուղույուն օմուղունա եախօտ պաշգա պիր
եէրինէ պօնճուգ , թաշ , չագմադ , չէպ վէ եախօտ իյնէ
տիքիպ՝ ճէպինէ տէ պիրազ իւզէրլիք գօր իսէն՝ կէօզ
տէյմէզ :

Հիւն ԳԼՈՒԽ

اصدء بعد -

